

Comisiynydd Plant Cymru Children's Commissioner for Wales

Sally Holland

12 Gorffennaf 2017

Sylwadau Terfynol: Blwyddyn yn Ddiweddarach

Ar 12 Gorffennaf 2017 bydd un flwyddyn wedi mynd heibio ers i Sylwadau Terfynol diweddaraf Pwyllgor y CU ar Hawliau'r Plentyn gael eu cyhoeddi ar gyfer y Deyrnas Unedig.

Mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi ymrwmo i Gonfensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn (CCUHP), ac mae'r confensiwn hefyd yn rhan uniongyrchol o broses llunio cyfreithiau yng Nghymru, trwy Fesur Hawliau Plant a Phobl Ifanc (Cymru) 2011.

Mae Pwyllgor y CU ar Hawliau'r Plentyn yn monitro a yw CCUHP yn cael effaith gadarnhaol mewn gwledydd sydd wedi ymrwmo iddo, ac maent yn llunio argymhellion neu "Sylwadau Terfynol" bob pum mlynedd ar feysydd lle maen nhw'n credu y gallai hawliau plant gael eu hamddiffyn yn well.

Mae rhai argymhellion, fel codi'r oed pryd y gellir cyhuddo plentyn o dramgwydd droseddol, yn nwylo Llywodraeth y Deyrnas Unedig. Yn sgîl datganoli, mae argymhellion eraill yn nwylo Llywodraeth Cymru, er enghraifft darparu cefnogaeth i blant mewn gofal ac ymadawyr gofal.

Fel Comisiynydd Plant Cymru byddwn i wedi hoffi gweld ymateb clir a chynllun manwl gan Lywodraethau Cymru a'r Deyrnas Unedig mewn ymateb i Sylwadau Terfynol y CU. Yn absenoldeb hynny, rwy'n cyhoeddi'r crynodeb byr hwn o'r cynnydd a wnaed yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, a'r meysydd y mae angen rhoi sylw iddynt o hyd.

Pobl ifanc sy'n gadael gofal

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf mae Llywodraeth Cymru wedi cymryd rhai camau cadarnhaol. Bu cyhoeddiadau diweddar ynghylch mwy o gymorth ariannol i ymadawyr gofal ac ymrwymiad i archwilio cefnogaeth ychwanegol trwy ymgynghorwyr personol hyd at 25 oed. Mae gwaith yn digwydd hefyd gyda'r nod o leihau niferoedd y plant a'r bobl ifanc sy'n mynd i ofal a gwella profiadau yn ystod cyfnodau o ofal.

Iechyd meddwl

Gwnaed peth cynnydd o ran gwella mynediad i wasanaethau iechyd meddwl i blant, ac mae targedau amser aros uchelgeisiol bellach yn eu lle, er y bydd angen cynnal y buddsoddiad a'r ffocws i sicrhau bod plant yn derbyn y gefnogaeth a'r driniaeth iechyd meddwl sydd eu hangen arnyn nhw, a hynny ar yr adeg ac yn y man angenrheidiol.

Addysg

Nod Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Addysg (Cymru) yw sicrhau gwelliannau sylweddol i brofiadau addysgol plant ag anghenion ychwanegol.

Cyfranogiad

Mae mecanweithiau ar gyfer cyfranogiad ystyrion plant a phobl ifanc wedi'u cynnwys yn sylwadau'r Pwyllgor. Mae camau rhagweithiol eisoes wedi'u cymryd gan Gynulliad Cenedlaethol Cymru i sefydlu Senedd leuenticid ac edrych ar y posibilrwydd o ddiwygio pleidleisio, fel bod pobl ifanc 16 ac 17 oed yn gallu pleidleisio. Mae'r rhain yn bwysig er mwyn ymgysylltu â phobl iau a'u cynnwys mewn prosesau gwleidyddol ac wrth wneud penderfyniadau yma yng Nghymru.

Er gwaethaf y datblygiadau cadarnhaol hyn gan Lywodraeth Cymru a Chynulliad Cenedlaethol Cymru, mae rhai meysydd allweddol wedi'u hamlygu gan Bwyllgor y CU lle nad yw hawliau plant yn cael eu gweithredu'n llawn yng Nghymru. Mae'r rhain felly yn dargedau pwysig i Lywodraeth Cymru eu datblygu yn ystod y tymor Cynulliad hwn.

Ystyried hawliau plant

Ni ddylai rhoi ystyriaeth i hawliau plant – neu sylw dyledus i CCUHP – ddechrau a gorffen gyda Gweinidogion Cymru. Er mwyn i blant fedru gweld y gwahaniaeth mae sylw dyledus i'w hawliau yn ei wneud yn eu bywydau beunydiol, dylai'r dyletswyddau i roi sylw gweithredol i hawliau plant a hybu eu lles pennaf dreiddio lawr i'r rhai sy'n gweithio'n uniongyrchol gyda phlant, trwy gynnwys dyletswydd sylw dyledus mewn deddfwriaeth sylfaenol berthnasol fel y Bil Anghenion Dysgu Ychwanegol a Thribiwnlys Addysg (Cymru). Byddai hynny'n cydymffurfio â'r Sylwadau Terfynol sy'n galw am integreiddio hawliau plant i sicrhau bod eu lles pennaf yn ystyriaeth sylfaenol ym mhob deddfwriaeth a pholisi sy'n cael effaith ar blant.

Amddiffyniad cyfartal

Rhaid i blant ac oedolion gael amddiffyniad cyfartal rhag ymosodiad. Rwy'n nodi'r ymgynghoriad a gyhoeddwyd yn ddiweddar ynghylch dileu amddiffyniad cosb resymol yng Nghymru. Rwy'n dal i gredu ei fod yn hanfodol symud ymlaen yn gyflym i basio'r ddeddfwriaeth a fydd yn dileu'r amddiffyniad hwnnw. Fel cymdeithas, bu newid sylweddol yn ein dealltwriaeth a'n parodrwydd i dderbyn trais domestig rhwng oedolion; mae'n bryd i ni weld yr un newid yng nghyswllt plant, gan nad oes cyfiawnhad rhesymegol dros daro plentyn.

Tlodi plant

Mae tlodi plant yn fater sy'n effeithio ar lawer o blant yng Nghymru, ac mae pryderon ynghylch Brexit a dileu ffynonellau cyllid cymunedol yn bryder gwirioneddol i deuluoedd a phlant yng Nghymru. Er bod rhai materion megis diwygio lles yn nwylo Llywodraeth y Deyrnas Unedig, mynegodd Pwyllgor y CU bryder ynghylch dileu targedau tlodi plant a'r strategaethau tlodi plant statudol. Byddai targedau diriaethol a strategaeth fesuradwy ar gyfer lleihau tlodi plant yn cynnal y ffocws ar y maes hwn, yn sgîl ei effaith bosibl ar ddatblygiad a llesiant plentyn.

Iechyd Meddwl

Mae llawer o waith yn digwydd i ddiwygio sut mae gwasanaethau iechyd meddwl i blant yn cael eu strwythuro a'u cyflwyno trwy'r rhaglen T4CYP, ac ochr yn ochr â hynny mae'r cwricwlwm cyfan yng Nghymru yn cael ei ddiwygio. Fe hoffwn i weld mwy o alinio rhwng y ddau ddarn yma o waith, a bydd

defnyddio dull gweithredu seiliedig ar hawliau plant o'r cychwyn cyntaf yn sicrhau bod yr holl waith yma'n rhannu gwerthoedd a iaith sy'n gyffredin, a bod hawliau plant yn cael eu gwireddu yn eu profiadau pob dydd. Mae fy nghanllaw a gyhoeddwyd yn ddiweddar, "[Y Ffordd Gywir](#)" yn rhoi enghreifftiau o sut gall dull gweithredu seiliedig ar hawliau plant o ymdrin â gwasanaethau cyhoeddus gael ei wreiddio ym mhob maes o ran polisi, gwneud penderfyniadau ac ymarfer er mwyn sicrhau canlyniadau cadarnhaol i blant. Rwy'n edrych ymlaen at weithio gyda phartneriaid ar hyd y tymor Cynulliad hwn i gyflawni hynny.

Materion heb eu datganoli

Rwy'n annog Llywodraeth Cymru ac ASau Cymru o bob plaid i weithio gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig i symud ymlaen gyda'r Sylwadau Terfynol heb eu datganoli sy'n effeithio ar blant yng Nghymru, gan gynnwys codi oed Cyfrifoldeb Troseddol a gwyrddroi newidiadau treth a budd-dal a fydd yn cael effaith anghymesur ar blant.

Mae'n bwysig bod hawliau plant yn parhau i gael eu hamddiffyn a'u hybu ledled Cymru. Gall Cymru ymfalchïo yn ei hymrwymadau i hawliau plant hyd yma, ond rhaid i Lywodraeth Cymru sicrhau bod cyfreithiau a pholisiau'n cael eu datblygu gyda'r hawliau hyn mewn lle amlwg. Bydd defnydd systematig o Aseidiadau Effaith Hawliau Plant fel mater o drefn ym mhob maes polisi yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r Sylwadau Terfynol ond hefyd yn dod â hawliau plant i'r blaen ym meysydd polisi ac ymarfer, gan gyflawni'r ymrwymiad parhaus i amddiffyn a hybu'r hawliau hynny ymhlith holl blant Cymru.

Sally Holland
Comisiynydd Plant Cymru